

بررسی نقش عوامل تاثیرگذار بر توانایی زنان روستایی در مدیریت ریسک در واحدهای مرغداری

علی بدرقه

استادیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران،

Dr.a.badragheh@gmail.com

*نویسنده مسئول: علی بدرقه

تاریخ پذیرش: خرداد ۱۳۹۶

تاریخ دریافت: اردیبهشت ۱۳۹۶

Reviews factors affecting rural women's ability to manage risk in poultry

Ali Badragheh

Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Agriculture college, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran, Dr.a.badragheh@gmail.com

Received: April 2017

Accepted: June 2017

Abstract

The present study aimed to investigate the empowerment of rural women in the application of risk management in the city of Semnan. This study is an applied research and experimental variable is the degree of control. Also in terms of data collection as descriptive research - Pymayshy (a. Due to the low N = 178) 1392 shall be considered. Due to low The number of samples in this study used census and the population as were selected. In order to determine the reliability of Cronbach's alpha was used, of the 94 ratio, respectively. The results showed that the ability to risk management with risk-taking skills. Making decisions, poultry familiar with the sources of risk, communication channels there is no significant relationship at 99%. Results Showed that the variables (risk-taking skills in making decisions, poultry familiar with the sources of risk, communication channels) 5/73% (735/0 = The coefficient of determination R²) of the variation in the dependent variable (the risk management capabilities farms) will be determine the rest related to other factors.

Keywords: Competence, Risk management, Poultry, The city of semnan

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی توانمندی زنان روستایی در بکارگیری مدیریت ریسک در شهرستان سمنان انجام شد. این تحقیق از نوع تحقیقات کاربردی و از لحاظ درجه کنترل متغیرها غیر آزمایشی می باشد. هم چنین از لحاظ نحوه گردآوری داده ها جزو تحقیقات توصیفی - پیمایشی محسوب می گردد. جامعه آماری در این تحقیق شامل کلیه زنان روستایی شهرستان سمنان در سال ۱۳۹۲ (N=178) بود. با توجه به کم بودن تعداد نمونه آماری در این تحقیق از روش سرشماری استفاده شد و کل جامعه آماری به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند، در این تحقیق برای اطمینان از روایی ابزار تحقیق از تکنیک روایی ظاهری و محتوایی استفاده گردید. به منظور تعیین پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که این ضریب ۰/۹۴ بدست آمد. نتایج حاصل از یافته ها نشان داد که بین توانمندی مرغداران گوشتی در بکارگیری مدیریت ریسک با مهارت ریسک پذیری در تصمیم گیری، آشنایی مرغداران با منابع تولید ریسک، کانال های ارتباطی رابطه معنی داری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد. نتایج این بررسی نشان داد که متغیرهای (مهارت ریسک پذیری در تصمیم گیری، آشنایی مرغداران با منابع تولید ریسک، کانال های ارتباطی) ۵/۷۳٪ (R²=۰/۷۳۵) از میزان نوسانات متغیر وابسته (میزان توانمندی مدیریت ریسک مرغداران) را تعیین می کند و بقیه مرتبط به سایر عوامل خواهد بود

کلمات کلیدی: توانمندی، شهرستان سمنان، مدیریت ریسک، مرغداران.

مقدمه و کلیات

با توجه به نقشی که صنعت مرغداری در تأمین گوشت مرغ دارد و همچنین نقش آن در رشد و توسعه اقتصادی شهرستان سمنان، در صورتی که مرغداران برای مقابله با شرایط مخاطره آمیز و اتخاذ تصمیمات مهم آمادگی نداشته باشند و آگاهی آنان در مورد مدیریت ریسک کم باشد قطعاً این صنعت با مشکل مواجه شده و ممکن است این واحدها تعطیل یا نیمه فعال شوند و به تبع آن باعث افزایش بیکاری و رکود در بخش اقتصادی در شهرستان سمنان شود. با توجه به مطالب ذکر شده یکی از راههای اعمال مدیریت ریسک در صنعت مرغداری برای به حداقل رساندن خسارات و کنترل ریسک و استفاده بهینه از منابع و امکانات، توجه و آگاهی مدیران مرغداری است، چون این مرغداران در صورتی که با مدیریت ریسک و راهکارهای مقابله با شرایط مخاطره آمیز آشنا و در این زمینه آگاهی کافی داشته باشند، اعمال مدیریت ریسک از طریق آنها منجر به کاهش خسارات ناشی از بروز خطر منجر شده و باعث می‌شود که در شرایط حساس تصمیمات درست را اتخاذ نمایند. روش‌های مدیریت ریسک محصولات کشاورزی، که همواره از طرف دولت‌ها طراحی و اجرا می‌شود (بیمه محصولات) برای جبران خسارت ناشی از یکی از ریسک‌های یاد شده به کار می‌رود. صنعت مرغداری در ایران از یک قدمت ۶۰ ساله برخوردار است که در دهه ۵۰ شمسی از رشد قابل توجهی برخوردار شده بود، ولی رشد اصلی از نظر کیفی پس از پیروزی انقلاب اسلامی و به خصوص پس از خاتمه جنگ تحمیلی اتفاق افتاد. دلیل اصلی این رشد ارزان‌تر بودن پروتئین حاصل از محصولات طیور، محدودیت در رشد تولید اتدामी و تغییر الگوی

مصرف در استفاده از گوشت مرغ و تخم مرغ بود. در حالی که رشد این صنعت در کشور در بخش تولید گوشت مرغ ظرف سی سال گذشته میانگین ۵ درصد و در بخش تولید تخم مرغ حدود ۳ درصد در سال بوده که پس از چین و هندوستان در رتبه سوم قرار گرفته است. این رشد حیرت‌انگیز با خود مشکلاتی را از نظر بازده تولید، افزایش تلفات و ضایعات و مهم‌تر از همه نوسانات بازار داخلی و عدم توسعه صادرات ایجاد نموده به نحوی که فعلاً قابلیت رقابت‌پذیر بودن محصول را نسبت به تولیدات رقبای از دست داده است (سیدمصطفوی، ۱۳۹۱). با توجه به اینکه طیور در طی دوره نگهداری از یک روزه‌گی تا انتهای دوره مبتلا به بیماری‌های مختلفی مبتلا می‌شوند (جدول ۱) تهدید می‌کند. حال نکته‌ای که باید در اینجا به آن پرداخت این است که آیا مرغداران با این عوامل آشنا هستند؟ آیا در زمان تأسیس مرغداری از وضعیت موجود و شرایط ریسکی این صنعت اطلاع دارند؟ تا چه مقدار بر ریسک و شرایط ریسکی در این صنعت آشنایی و از توانمندی خود برای مقابله یا کنترل این عوامل آگاهی دارند و تاکنون برای افزایش این توانمندی‌ها چه اقداماتی انجام داده‌اند. مسئله اصلی این تحقیق پاسخ به این سؤال است که توانمندی زنان روستایی در مقابل مخاطرات این صنعت کدامند؟ آیا این توانمندی‌ها در جهت شناخت و کنترل یا رفع عوامل ریسکی موثرند؟ کدام توانمندی در مقابله با خطرات موثرتر است؟ و آیا افزایش توانمندی‌ها در بالا بردن راندمان تولید مؤثر است؟ به عبارت دیگر، روش‌های مدیریت ریسک، که توسط تولیدکنندگان اتخاذ می‌شود، کدام است و دولت‌ها چه سیاست‌هایی در

جهت کاهش آثار زیان بار ریسک می‌توانند به کار بندند؟

جدول ۱: کانون بیماریهای طیور در دوره سالانه سال ۹۲

نام بیماری	تعداد کانون	تعداد تلفات (قطعه)
آنفلوآنزا (بیماری تنفسی)	۸۲	۴۱۳۰۲
نیوکاسل (بیماری تنفسی)	۴۸	۱۹۹۹۷۲
گامبورو	۲۵	۷۰۱۵۷
برونشیت (بیماری تنفسی)	۱۰۸	۴۷۰۴۱۶
C.R.D coli (بیماری تنفسی)	۴۸	۴۶۳۹۱۲
عفونت زرده در جوجه‌های روز اول	۲	۳۳۰۰

این پژوهش از دو جنبه زیر دارای اهمیت است:

۱- از نظر تئوریک: با بررسی ادبیات موضوع و انجام مطالعات اسنادی پیرامون بحث مدیریت ریسک یک چارچوب نظری غنی در این خصوص تدوین خواهد شد و از این نظر به تکمیل مبانی نظری پیشین کمک خواهد کرد.

۲- از نظر کاربردی: نتایج کاربردی این پژوهش می‌تواند مورد استفاده برنامه ریزان و دست اندرکاران صنعت مرغداری قرار گرفته و در تدوین برنامه‌های واقع گرایانه به آنان کمک کند. آگاهی از عوامل ریسک ساز در صنعت مرغداری می‌تواند به تولیدکنندگان کمک کند تا با کنترل این عوامل بهره وری تولید خود را بالا برده و تا حد امکان بی‌اطمینانی در صنعت مرغداری را کاهش دهند. مطالعاتی در خارج کشور در ارتباط با مدیریت ریسک انجام شده است که نتایج این تحقیقات به شرح زیر است:

Fleisher (1990) بیان می‌کند مخاطره در تولید و بازاریابی محصولات کشاورزی امری اجتناب ناپذیر است، اما مدیریت پذیر است. در این راستا، تولید کنندگان و سیاستگذاران اقتصادی در جوامع مختلف در مواجهه با مخاطرات طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و شخصی در فعالیتهای کشاورزی، استراتژی‌ها و شیوه‌های متفاوتی را به منظور مدیریت و کاهش

ریسک به کار گرفته‌اند، هر چند که این روشها ممکن است بدون توجه به اصول علمی مدیریتریسک و به صورت ناخواسته و بر اساس تجربه صورت پذیرفته باشد. تنوع در تولید محصولات، اشتغال و ایجاد درآمد در خارج از مزرعه، پیش فروش محصول، استفاده از شیوه‌های کشت مشارکتی، بهره گیری از بازارهای آینده و قرارداد فروش و خرید بیمه تولید و درآمد، نمونه‌ای از شیوه‌های مدیریت ریسک توسط تولیدکنندگان در بخش کشاورزی است. دولت‌ها نیز کوشیده‌اند با تدوین سیاستهای حمایتی، از جمله پرداختهای جبرانی، تعیین قیمت‌های تضمینی، پرداخت وام زیر شرایط خاص، کنترل تولید و سطح زیر کشت و پرداختهای موردی برای جبران بخشی از خسارتهای ناشی از حوادث غیر مترقبه به امر مدیریت ریسک در کشاورزی کمک کنند. verologic و همکاران (۲۰۰۷) در مطالعه خود نشان دادند که مهمترین خطرهایی که کشاورزان با آنها رو به رو هستند، عبارتند از قیمت‌ها، آفات، بیماری‌ها و آب و هوا می‌باشند. Akcaoz and Ozkan (2005) در مطالعه‌ای به بررسی عوامل تعیین کننده منابع ریسک در میان کشاورزان کشور ترکیه پرداختند. پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که منابع ریسک عبارتند از منابع قیمتی، زیست محیطی، هزینه‌ی نهاده‌ها، تولیدی و تکنولوژیکی، سیاسی، مالی، شخصی، بازاریابی، سلامتی و امنیت اجتماعی. استراتژی‌هایی که کشاورزان برای مقابله با ریسک در نظر می‌گیرند، شامل تنوع کشت، درآمد خارج از مزرعه، بازاریابی و برنامه‌ریزی است. Dismukes و همکاران (۲۰۰۴) بیان کردند که برای کاهش ریسک‌های آب و هوایی، کشاورزان انتخاب محصولات بهینه، تنوع کشت و مدیریتکشت را

استفاده از SPSS 18 میزان آلفای کرنباخ که در واقع ضریب همبستگی بین اندازه‌گیری‌های مکرر در شرایط یکسان با آزمون به خصوص می‌باشد. برای پرسشنامه تحقیق (۹۴) بدست آمد. برای محاسبات آماری از ضرایب همبستگی پیرسون - اسپیرمن و برای مطالعه سهم یک یا چند متغیر مستقل در پیش بینی متغیر وابسته از روش رگرسیون چندگانه استفاده شد.

نتایج و بحث

اولویت‌بندی و توزیع فراوانی میزان توانمندی

مدیریت ریسک (استراتژی‌های مدیریت ریسک): در این تحقیق برای سنجش میزان مدیریت ریسک (استراتژی‌های مدیریت ریسک) از مرغداران مورد پژوهش از ۲۳ گویه در مقیاس طیف لیکرت ۶ نقطه ایی استفاده شد. ۰=هیچ ۱=خیلی کم ۲=کم ۳=متوسط ۴=زیاد ۵=خیلی زیاد

میزان توانمندی مدیریت ریسک مرغداران:

بهم‌نظور سنجش میزان توانمندی مدیریت ریسک مرغداران، ۲۵ گویه با طیف شش گزینه‌ای طیف لیکرت (۰=هیچ ۱=خیلی کم ۲=کم ۳=متوسط ۴=زیاد ۵=خیلی زیاد) مطرح گردید تا پاسخگویان میزان اهمیت هر یک از گویه‌ها اظهار دارند. با توجه به تعداد گویه‌ها و روند امتیازدهی از حاصل جمع عددی داده شده به گویه‌ها، نمره خلاقیت هر کدام از پاسخگویان در دامنه مقیاس ۲۵ (حداقل امتیاز) تا ۱۲۵ (حداکثر امتیاز) متغیر می‌باشد. میزان توانمندی مدیریت ریسک مرغداران مورد مطالعه بر مبنای دامنه امتیاز و دسته‌بندی نمرات آنها در پنج سطح (بسیار ضعیف، ضعیف، متوسط، قوی و بسیار قوی) با فواصل برابر تقسیم شد که توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار توانمندی مدیریت ریسک مرغداران

انتخاب می‌کنند. برنامه‌های بیمه‌ی محصولات کشاورزی گزینه‌ی دیگری برای مدیریتی ریسک آب و هوایی در اختیار کشاورزان قرار می‌دهد. Meuwissen و همکاران (۲۰۰۱) باور کشاورزان در مورد ریسک و مدیریت ریسک را در میان دامداران هلند با استفاده از تحلیل عاملی مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهشگران نشان داد که تولید و قیمت مهمترین منبع ریسک از دید کشاورزان هستند و برقراری بیمه مناسب‌ترین استراتژی برای مدیریت ریسک است.

فرآیند پژوهش

تحقیق حاضر از نوع کاربردی و به روش توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری تحقیق از کلیه زنان روستایی شهرستان سمنان در سال ۱۳۹۲ تشکیل شده بود (N= 178) حجم نمونه با توجه به تعداد کم جامعه آماری از روش سرشماری استفاده شده و کل جامعه آماری به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد. متغیرها مستقل این پژوهش شامل ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های حرفه‌ای، ویژگی‌های اقتصادی، مهارت ریسک‌پذیری آشنایی با منابع تولید ریسک. متغیر وابسته در این تحقیق «توانمندی مدیریت ریسک» می‌باشد. ابزار مورد استفاده در این روش برای گردآوری داده‌ها پرسشنامه بود که سؤالات آن در ۱۱ دسته طراحی شد. جهت تعیین روایی پرسشنامه چندین نسخه از آن در اختیار گروهی از متخصصان شامل اساتید گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد گرمسار، مدیریت و کارشناس پژوهش بانک کشاورزی و کارشناس مسئول دامپزشکی استان سمنان قرار داده شد و بر حسب پیشنهادهای آنان اصلاحات لازم صورت گرفت. جهت تعیین ضریب اعتبار ۳۰ پرسشنامه خارج از کشاورزان نمونه توزیع گردید و پس از جمع‌آوری داده‌های مذکور با

تعیین متغیر وابسته نشان می‌دهد. در این رگرسیون بر اساس بتای استاندارد بدست آمده متغیرهای (مهارت ریسک‌پذیری در تصمیم‌گیری) $p=0/000$ و $t=3/454$ و $t=0/356$ ، (آشنایی مرغداران با منابع تولید ریسک) $p=0/001$ و $t=4/787$ و $t=0/369$ ، (کانال‌های ارتباطی) $p=0/003$ و $t=3/577$ و $t=0/281$ ، به ترتیب به عنوان مهمترین متغیرهایی بودند که بیشترین سهم را در میزان تغییرات متغیر وابسته (میزان توانمندی مدیریت ریسک) داشتند؛ لذا این متغیرها در مدل نهایی باقی مانده و سایر متغیرها از معادله حذف شدند، نتایج این بررسی نشان می‌دهد که این متغیرهای پیش‌بین $R^2=0/735$ (۷۳/۵٪) ضریب تعیین) از میزان نوسانات متغیر وابسته را تعیین می‌کنند و بقیه مرتبط به سایر عوامل خواهد بود.

به منظور برآورد معادله تخمین، با توجه به اطلاعات بدست آمده و معنی‌دار بودن مدل نهایی رگرسیون چندگانه $(P=0/003$ و $F_{(3)}=13/184$) در این پژوهش با معادله رگرسیونی زیر می‌توان میزان توانمندی مدیریت ریسک مرغداران را تخمین زد:

$$Y=Constant+a(x_1)+b(x_2)+c(x_3)$$

میزان توانمندی مدیریت ریسک مرغداران

متغیرهای معادله x_1, x_2, x_3

ضرایب متغیرهای معادله a, b, c

عدد ثابت $Constant$

$$Y=11/782+0/610x_1+0/623x_2+0/689x_3$$

مورد مطالعه در جدول (۴) نشان داده شده است. نتایج حاصل از یافته‌های توصیفی حاکی از آن است که توانمندی مدیریتی ریسک مرغداران با میانگین $93/95$ و انحراف معیار $10/34$ در سطح قوی قرار دارد. بیشینه نمره توانمندی مدیریتی ریسک مرغداران 119 و کمینه آن 41 بدست آمد. توانمندی مدیریت ریسک مرغداران $52/7$ (۷۹ نفر) در سطح قوی قرار دارند.

تحلیل رگرسیون چندگانه برای تعیین معادله تخمین

میزان توانمندی مدیریت ریسک مرغداران: در این پژوهش، برای تبیین و تعیین معادله خط رگرسیون میزان توانمندی مدیریت ریسک مرغداران (Y) به عنوان متغیر وابسته با متغیرهای پیش‌بین (X_n) معنی‌دار این تحقیق (مهارت ریسک‌پذیری در تصمیم‌گیری، آشنایی مرغداران با منابع تولید ریسک، کانال‌های ارتباطی و توانمندی اجتماعی) از تجزیه و تحلیل رگرسیون چندگانه خطی به روش گام به گام استفاده شد. در جدول (۵) علاوه بر متغیرهای وارد شده در هر گام براساس گام‌های اجرا شده، شدت رابطه بین متغیرهای مستقل وابسته در هر گام توسط ضریب همبستگی چندگانه (R) نشان داده شده است. همچنین ضریب تعیین (مجذور ضریب همبستگی چندگانه) نیز توان تعیین تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل را ارائه می‌شود. همانطور که در جدول مذکور آمده است از گام اول تا گام سوم ضریب همبستگی چندگانه و ضریب تعیین افزایش یافته و در گام سوم به حداکثر خود می‌رسد به گونه‌ای که در گام نهایی شدت رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته $0/689$ می‌باشد. در جدول شماره (۶) مقدار Beta، اهمیت نسبی متغیرهای مستقل را در

جدول ۲: میزان فراوانی بدست آمده، درصد واریانس و انحراف معیار متغیرهای مستقل تحقیق

متغیر	گویه	فراوانی	درصد	واریانس	انحراف معیار
سن	۲۰ تا ۳۰ سال	۴۲	۲۳/۵۹		
	۳۱ تا ۴۰ سال	۴۳	۲۴/۱۶		
	۴۱ تا ۵۰ سال	۵۱	۲۸/۶۶		
	۵۱ تا ۶۰ سال	۲۶	۱۴/۶۱	۲/۷۲	
	۶۱ و بالاتر	۱۸	۸/۹۸		
جنس	مرد	۱۷۳	۹۷/۱۹		
	زن	۵	۲/۸۹		
تحصیلات	زیر دیپلم	۲۶	۱۴/۶۱		
	دیپلم	۶۸	۳۸/۲		
	فوق دیپلم	۲۴	۱۳/۴۸		
	لیسانس	۳۸	۲۱/۳۵		
	فوق لیسانس	۱۵	۸/۴۳		
دکتری	۷	۳/۹۴			
تأهل	مجرد	۲۷	۱۵/۱۷		
	متأهل	۱۵۱	۸۴/۸۳		
سابقه فعالیت	۱ تا ۵ سال	۸	۴/۴۹		
	۶ تا ۱۰ سال	۹۸	۵۵/۰۵		
	۱۱ تا ۱۵ سال	۴۱	۲۳/۰۴		
	۱۶ تا ۲۰ سال	۱۸	۱۰/۱۳		
اعضای خانوار	۲ تا ۴ نفر	۵۲	۲۹/۲۱		
	۵ تا ۷ نفر	۱۰۵	۵۸/۹۹		
	۸ نفر به بالا	۲۱	۱۱/۸۰		

جدول ۳: اولویت بندی و توزیع فراوانی گویه های میزان توانمندی مدیرت ریسک (استراتژی های مدیریت ریسک) (n=۱۷۸)

رتبه	ضریب تغییرات	میانگین رتبه ای	انحراف معیار	گویه های میزان توانمندی مدیرت ریسک (استراتژی های مدیریت ریسک)
۱	۰/۰۹۳	۳/۷۲	۱/۱۴۴	به کارگیری دامپزشک
۲	۰/۰۹۵	۳/۷۸	۱/۱۷۳	داشتن پس انداز و ذخیره
۳	۰/۰۹۵	۳/۶۵	۱/۱۵۸	تغییر جیره غذایی
۴	۰/۰۹۹	۳/۵۳	۱/۲۱۸	استفاده از یک روش جدید در پرورش و نگهداری
۵	۰/۱۰۰	۳/۵۸	۱/۲۴۰	شرکت در یک دوره آموزشی مرتبط با مرغداری
۷	۱/۰۲	۴/۱۸	۰/۰۸۳	فعالیت های کشاورزی در کنار مرغداری
۶	۱/۰۲	۴/۰۸	۰/۰۸۳	داشتن نقدینگی کافی (حساب پس انداز برای جلوگیری از فروش ارزان محصول)
۸	۱/۰۲	۳/۹۵	۰/۰۸۳	استفاده از وام های دولتی
۹	۱/۰۲	۳/۷۲	۰/۰۸۳	بازسازی محل مرغداری و تجهیزات
۱۰	۱/۰۳	۳/۷۴	۰/۰۸۵	دارا بودن برنامه منظم واکسیناسیون
۱۱	۱/۰۶	۳/۷۴	۰/۰۸۶	تنوع تولیدات مانند تخم مرغ، مرغ مادر و سایر تولیدات
۱۲	۱/۰۷	۳/۸۳	۰/۰۸۷	استفاده از نژادهای مرغوب و اصلاح شده
۱۳	۱/۰۸	۳/۸۲	۰/۰۸۸	استفاده از نیروهای جوان و تحصیل کرده
۱۴	۱/۰۸	۳/۷۵	۰/۰۸۸	سرمایه گذاری در فعالیت هایی غیر از مرغداری
۱۵	۱/۱۰	۳/۸۵	۰/۰۹۰	استفاده از قرنطینه در موارد بیماری جوجه ها
۱۶	۱/۱۱	۳/۶۹	۰/۰۹۱	انبار کردن دان
۱۷	۱/۱۲	۳/۷۶	۰/۰۹۲	استفاده از یک تکنولوژی جدید در پرورش و نگهداری
۱۸	۱/۱۳	۳/۸۹	۰/۰۹۲	استفاده اشتراکی از ماشین آلات
۱۹	۱/۱۴	۳/۹۷	۰/۰۹۳	به تأخیر انداختن تصمیم خرید و فروش
۲۰	۰/۰۹۳	۳/۷۲	۱/۱۴۴	به کارگیری دامپزشک
۲۱	۰/۰۹۵	۳/۷۸	۱/۱۷۳	داشتن پس انداز و ذخیره
۲۲	۰/۰۹۵	۳/۶۵	۱/۱۵۸	تغییر جیره غذایی
۲۳	۰/۰۹۹	۳/۵۳	۱/۲۱۸	استفاده از یک روش جدید در پرورش و نگهداری

جدول ۴: توزیع پراکنش توانمندی مدیریت ریسک مرغداران (n=۱۷۸)

متغیر	سطوح تغییر	فراوانی	درصد
میزان توانمندی مدیریت ریسک مرغداران	بسیار ضعیف	۱	۰/۵۶
	ضعیف	۲۰	۱۱/۲۳
	متوسط	۳۱	۱۷/۴۱
	قوی	۷۹	۴۴/۳۸
	بسیار قوی	۳۷	۲۰/۷۸
جمع		۱۷۸	۱۰۰

کمینه: ۴۱ بیشینه: ۱۱۹ میانگین: ۹۳/۹۵ انحراف معیار: ۱۰/۳۴

جدول ۵: ضرایب و سطح معنی داری رگرسیون چندگانه مرحله‌ای (n=۱۷۸)

گام	نام متغیر	ضریب رگرسیون	ضریب تعیین (R ²)	ضریب تعیین تعدیل شده	F محاسبه شده
۱	مهارت‌ریسک‌پذیری در تصمیم‌گیری	۰/۴۶۶	۰/۴۳۴	۰/۴۲۱	۲۱/۱۳۳**
۲	آشنایی مرغداران با منابع تولید ریسک	۰/۵۱۲	۰/۵۴۴	۰/۵۲۰	۱۳/۳۲۶**
۳	کانال‌های ارتباطی	۰/۶۳۳	۰/۷۳۵	۰/۷۱۰	۱۳/۱۸۴**

جدول ۶: نتایج مدل نهایی تحلیل رگرسیون چندگانه برای تبیین میزان توانمندی مدیریت ریسک در مرغداران براساس مهم‌ترین متغیرهای پیش‌بین تحقیق

(n=۱۷۸)

متغیرهای پیش‌بین	ضرایب استاندارد نشده			سطح معنی داری
	ضریب ورود	خطای معیار	بتا	
عدد ثابت (عرض از مبدأ)	۱۱/۷۸۲	۰/۱۶۳	-	۰/۰۰۰
مهارت‌ریسک‌پذیری در تصمیم‌گیری (X _۱)	۰/۶۱۰	۰/۰۴۵	۰/۳۵۶	۰/۰۰۰
آشنایی مرغداران با منابع تولید ریسک (X _۲)	۰/۶۳۳	۰/۰۳۶	۰/۳۶۹	۰/۰۰۱
کانال‌های ارتباطی (X _۳)	۰/۶۸۹	۰/۰۴۷	۰/۲۸۱	۰/۰۰۳

در دسترس بودن منابع اطلاعات و دانش لازم در زمینه مدیریت ریسک دانست و همگانی شدن مدیریت ریسک در سطح منطقه و در بین اقشار سنی مختلف مرغداران به عنوان عاملی مهم در این زمینه محسوب می‌شود. بنابراین در صورتی که برنامه ریزی صحیحی صورت گیرد می‌توان با برگزاری کلاس‌های آموزشی و برگزاری دوره‌های علمی و عملی مدیریت ریسک را در مرغداران ارتقاء داد و زمینه را برای پرورش هر چه بیشتر مرغداران ریسک‌پذیر فراهم نمود. براساس فرضیه‌های تحقیق، نتایج حاصل از آزمون همبستگی متغیرهای مستقل تحقیق شامل مهارت‌ریسک‌پذیری در تصمیم‌گیری مرغداران و توانمندی اجتماعی با توانمندی مدیریت ریسک در آنها رابطه معنی داری وجود دارد و توانمندی مدیریت ریسک از این متغیرها تأثیر می‌پذیرد. این یافته تحقیق نشان می‌دهد که در صورت بالابردن مهارت ریسک‌پذیری در تصمیم‌گیری می‌توان

یافته‌های تحقیق نشان داد که بین توانمندی مدیریت ریسک بر حسب متغیرهای سن و سطح تحصیلات تفاوت معنی داری وجود ندارد که این یافته تحقیق با نتیجه پژوهش جعفرزاده (۱۳۷۸) که بیان نمود بین ویژگی‌های فردی که سن و سطح تحصیلات نیز از آن جمله هستند تفاوت معنی داری وجود ندارد همسویی دارد و همچنین با نتایج تحقیق یزدانی و فیض‌آبادی (۱۳۸۳) که نشان داد که سطح تحصیلات بر مدیریت ریسک گرایبی و مدیریت ریسک اثر دارد مطابقت ندارد و همچنین با نتایج تحقیق عسگری و پورابوقداره (۱۳۹۰) نشان داد که بین متغیرهای سطح تحصیلات و مدیریت ریسک تأثیر دارد همسو نیست. در واقع این نتیجه تحقیق بیانگر این است که جوان یا مسن بودن مرغداران به عنوان یک فاکتور اثرگذار در مدیریت ریسک توسط آن‌ها نمی‌باشد و همچنین سطح تحصیلات نیز در مدیریت ریسک توسط مرغداران تأثیرگذار نیست. علت این امر را می‌توان

موضوع مدیریت ریسک و اهمیت آن در صنعت مرغداری می‌شود. نتایج تحقیق افشین (۱۳۸۳) نشان داد که آشنایی با منابع تولید ریسک، میزان استفاده از کانالهای ارتباطی به منظور آشنایی با منابع تولید ریسک در ریسک‌گرایی و مدیریت ریسک ارتباط معنی‌داری دارد که با نتایج تحقیق حاضر مطابقت دارد و با نتیجه پژوهش انصاری‌زاده و همکاران (۱۳۸۸) که نشان داد یکی از عواملی که در مدیریت ریسک تجاری و مالی تأثیر دارد میزان استفاده از کانالهای ارتباطی است مطابقت دارد. نتایج تحقیق عسگری و پورابوقداره (۱۳۹۰) نشان داد که بین متغیر میزان استفاده از کانال‌های ارتباطی و مدیریت ریسک رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد، که با نتایج تحقیق حاضر مطابقت دارد.

منابع

- ۱- افشین، م. ۱۳۸۳. مدیریت ریسک در کشاورزی، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.
 - ۲- انصاری‌زاده، س.، علیم‌رادی، ق و به‌روزی، م. ۱۳۸۸. استراتژی مقابله با خطرات تولید در مرغداری‌ها مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
 - ۳- سیدمصطفوی، م. ۱۳۹۱. معاونت پژوهش‌های اقتصادی. گزارش راهبردی. شماره ۱۴۸. خرداد.
 - ۴- عسگری، ی و پورابوقداره، ا. ۱۳۹۰. بیمه محصولات کشاورزی و ضرورت توجه به آن در رخدادهای طبیعی، مجموعه مقالات دومین همایش ملی اثرات خشکسالی و راهکارهای مدیریت آن. اردیبهشت. اصفهان.
 - ۵- نیکویی، ع و ترکمانی، ج. ۱۳۸۱. تأثیر بر ریسک‌گرایی کشاورزان در استان فارس: مقایسه بیمه اجباری_گروهی با فردی-اختیاری.
 - ۶- یزدانی، س. فیض‌آبادی، ا. ۱۳۸۸. مدیریت ریسک در پنبه با استفاده از ارقام بسیار زودرس. دومین همایش ملی اثرات خشکسالی و راهکارهای مدیریت آن. اصفهان.
- 6- Akcaoz, H. and Ozkan, B. 2005. Determining risk sources and strategies among farmers of contrasting risk awareness: A case study for Cukurova

امیدوار بود که مرغداران در مدیریت واحد مرغداری موفق بوده و در صورت روبرو شدن با شرایط نامطمئن و مبهم ریسک‌پذیر بوده و بتوانند تصمیمات درستی را اتخاذ نمایند. بر اساس فرضیه‌های تحقیق، نتایج حاصل از آزمون همبستگی متغیرهای مستقل تحقیق شامل آشنایی مرغداران با منابع تولید ریسک می‌توان نتیجه گرفت که اگر مرغداران با منابع تولید ریسک مانند بیماری‌ها، ریسک فروش‌های اعتباری یا تغییرات نرخ ارز و سایر منابع تولید ریسک آشنایی بیشتری داشته باشند بهتر می‌توانند ریسک‌ها و خطرات احتمالی که ممکن است در واحد مرغداری پیش‌آید را کنترل کنند و در نتیجه متحمل ضرر و زیان نشده و برعکس باعث افزایش سود و افزایش در میزان تولید شوند. بر اساس فرضیه‌های تحقیق، نتایج حاصل از آزمون همبستگی متغیرهای مستقل تحقیق شامل میزان استفاده از کانالهای ارتباطی می‌توان نتیجه گرفت کانال‌های ارتباطی نقش مهمی در اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی مرغداران از خطرات و ریسک‌های احتمالی در زمینه کاری آنها دارند و بدیهی است که اگر مرغداران به این منابع اطلاعاتی دسترسی داشته باشند در هنگام روبرو شدن با خطرات احتمالی و ریسک‌هایی که در محیط کاری پیش‌می‌آیند دچار مشکل می‌شوند و داشتن اطلاعات و آگاهی در زمینه مدیریت ریسک از طریق مشورت با مشورت با کارشناسان مربوطه، مشورت با دامپزشکان و سایر منابع اطلاعاتی لازم و ضروری است و کانال‌های ارتباطی، رسانه‌های دیداری و شنیداری و همچنین روزنامه‌ها و مجلات نقش مؤثری در پرورش و ارتقاء مدیریت ریسک در بین مرغداران دارند و شرکت مرغداران در کلاس‌ها، همایش‌ها و بازدیدهای علمی باعث آشنایی بیشتر با

- 8- Fleisher, B. 1990. Agricultural Risk Management. Lynne Reinner Publishers, Boulder & London.
- 9- Meuwissen, M.P.M., Huirne, R.B.M. and Hardaker, J.B. 2001. Risk and risk management: an empirical analysis of Dutch livestock farmers. *Livestock Production Science*, 69: 43-53.
- region of Turkey. *Journal of Arid Environments*, 62.
- 7- Dismukes, R., Bird, J.L. and Linse, F. 2004. Risk Management Tools in Europe: Agricultural Insurance, Futures, and Options. US-EU Food and Agriculture Comparisons/WRS-04-04. Economic Research Service, USDA.